

TALOUSARVIO 2027

Talousarvioraami Suunnitteluohje

Kunnanhallitus 12.8.2025

Askolan kunta

TALOUSARVIO 2027 -SUUNNITTELUOHJE

1. Johdanto

1.1. Talousarvion suunnitteluohjeen tarkoitus

Kuntastrategia–asiakirja on kunnan keskeisin toimintaa ohjaava asiakirja ja johtamisen väline. Kunnan talousarvio ja taloussuunnitelma on kuntastrategian toteuttamisen ja seurannan väline.

Talousarvion suunnitteluohjeella tarkoitetaan kunnanhallituksen talousarvion suunnitteluun ohjetta laadinta-aikataulusta, tehtäväkohtaisista käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien tavoitteista. Palvelualueet valmistelevat talousarvioehdotuksensa kunnanhallituksen antamien ohjeiden ja kehysten pohjalta.

Talouden ja toteuman raportointi tehdään sitovuustasojen mukaisesti talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa ilmoitettujen raportointiaikataulujen mukaan talousarviovuoden aikana.

1.2. Talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen velvoite

Kuntalain 110 § mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavalle kalenterivuodelle talousarvio. Samalla valtuuston on hyväksyttävä kahta tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Vuoden 2026 talousarvion suunnitteluohjeessa on annettu euromääräinen raami kunnan käyttötalousmenoille palvelu- ja tehtäväalueille. Investointitasen ja rahoitusosan raami on esitetty tiukkana kestävän talouden näkökulmasta.

Palvelualueiden talousarviokokonaisuus pitää olla 8.10.2026 mennessä tehtynä. **Talousarvioesitykset käsitellään toimielimissä 26.10.2026 mennessä.** Myös konserniyhtiöt toimittavat talousarvioesitykset kunnan talouspalveluihin samalla aikataululla eli konserniyhtiöiden talousarvio pitää olla toimitettuna viimeistään 8.10.2026 mennessä.

1.3. Talousarvion tehtävät ja rakenne

Talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien näkökulmista.

Käyttötalousosassa asetetaan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen edellyttämät tulot ja menot. Toiminnallisten tavoitteiden mitattavuus on tärkeässä roolissa ja antaa raportoinnille ja toiminnan toteutumiselle hyvän pohjan arvioitaessa toteutumista.

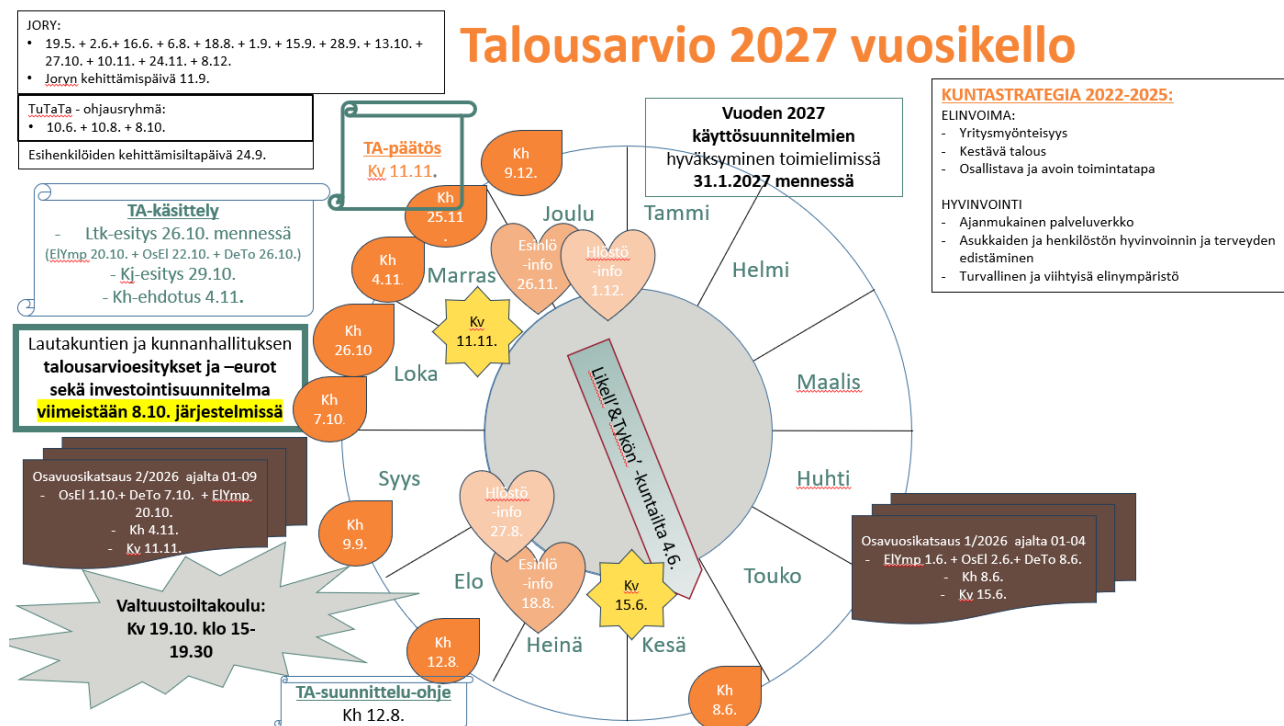
Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin.

Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Investointiosassa voidaan myös määritellä esimerkiksi yksittäisiä investointikohteita sitovaksi.

Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

Askolan kunnan talousarvio laaditaan nettoperiaatteella eli talousarviossa sitovuus määrätään tulojen ja menojen erotuksena. **Sitova taso on ulkoinen toimintakate.**

1.4. Taloussuunnittelun vuosikello

1.5. Tulevaisuushjelma talouden tasapainottamiseksi (TuTaTa) vuosille 2025-2030 jatkotyö

Kunnanhallitus on käynnistänyt 7.5.2025 kokouksessaan tulevaisuushjelman talouden tasapainottamiseksi vuosille 2025-2030. Vuonna 2025 toteutettiin jo toimenpiteitä, joilla oli sekä toiminnallisia että taloudellisia vaikutuksia. Talouden tasapainottamistyö jatkuu myös vuonna 2026. Tavoitteena on talouden tasapaino eli vähintään nolla tulos vuosittain sekä lainakannan aleneminen.

Kunnanhallitus perusti ohjausryhmän 4.3.2026 § 56, jonka tehtävänä on kunnan johtoryhmän kanssa ohjata ja seurata Askolan tulevaisuushjelmaan sisältyvien toimien mukaan lukien palveluverkkoselvitysten ja organisaatorakenteen tarkastelun valmistelu. Samalla ohjausryhmä hyväksyi osallisuus- ja viestintäsuunnitelman palveluverkkoselvitysten tarkastelun toteuttamista varten.

Kunnanvaltuusto 13.4.2026 § 19 hyväksyi päätöksen, jolla palveluverkkoselvitykset toteutetaan vuoden 2026 aikana viranhaltijatyönä ja tulevaisuushjelmaa päivitetään siten että palveluverkkoselvitysten mukaiset säästövaikutukset siirretään alkamaan myöhemmin mutta samaan aikaan tulevaisuushjelman 2,5 miljoonan euron säästötavoitteen saavutetaan vuoden 2030 loppuun mennessä.

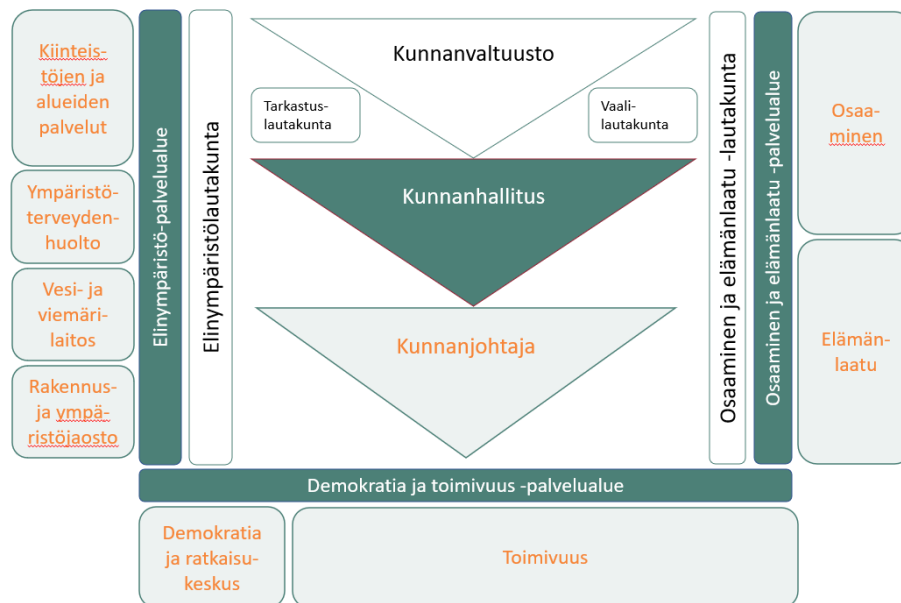
Tilinpäätöksessä 2025 on arvioitu tulevaisuushjelman toteutumista tilinpäätösvuonna. Osavuosikatsauksessa 1/2026 on arvioitu kuluvan vuoden osalta toteutumista.

Ohjausryhmä 10.8.2026 antaa oman esityksensä kunnanhallitukselle 12.8.2026 kokoukseen toimenpiteistä vähintään vuodelle 2027. Näin talousarviovuoden 2027 talousarvion valmistelu saa ohjeistusta mitä mahdollisia toiminnan ja talouden toimenpiteitä olisi toteutettavissa, jotta tulevaisuushjelman tavoite pyritään saavuttamaan myös talousarviovuonna 2027. Mikäli annettu ohjeistus tai tulee esiin muita muutoksia edellyttäviä tarpeita raamiin ja sen perusteisiin, tuodaan korjattu raamiesitys kunnanhallitukselle 9.9. kokoukseen.

2. Organisaatio ja johtamisjärjestelmä

2.1. Organisaatio

Askolan kunnan organisaatio 1.1.2027

Toimielin

Kunnanvaltuusto ja -hallitus
Keskusvaalilautakunta
Tarkastuslautakunta
Osaaminen ja elämänlaatu –lautakunta
Elinympäristölautakunta *
Rakennus- ja ympäristöjaosto*

Palvelualue

Demokratia ja toimivuus
Vaalit
Tarkastustoimi
Osaaminen ja elämänlaatu
Elinympäristö

Tehtäväalue

Rakennus- ja ympäristö

*Elinympäristölautakunnan alaisuuteen kuuluu rakennus- ja ympäristöjaosto. Rakennus- ja ympäristö -tehtäväalue toimii Askolan, Pornaisten, Myrskylän ja Pukkilan yhteistä rakennus- ja ympäristön-suojeluviranomaisena Askolan toimiessa isäntäkuntana. Tehtäväalue toimii rakennus- ja ympäristöjaostona, joka laatii tehtäväalueen talousarvion. Rakennus- ja ympäristötehtäväalue toimii osana elinympäristö-lautakuntaa, joka hyväksyy myös tehtäväalueen talousarvion osana palvelualueen talousarviosta.

2.2. Talousarviorakenne

Talousarviorakenne perustuu kuntaliiton talousarviosuositukseen.

Talousarviopohjat Askolan kunnan talousarviota on tehty organisaation sitovuustasojen mukaisesti. **Lautakunta hyväksyy lautakuntatasoiset sitovat ulkoiset toimintakatteet vastuualueittain.** Näistä muodostuu tehtävä- ja palvelualueiden kokonaisuus, **jonka valtuusto hyväksyy** valtuustotason sitovina määrärahoina **palvelu- ja tehtäväalueille.**

3. Talouden tavoite ja talousraamit

3.1. Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen pankki tiedotteessaan 1026.2026 kirjoittaa ”Suomen talous käännekohdassa”. Tiedotteessa kerrotaan lähivuosien ennusteksi Suomen talouskasvun pientä vahvistumista. Kasvua varjostaa Lähi-idän konfliktista johtuva energiakriisi, joka omalta osaltaan jarruttaa talouden kehitystä ja nopeuttaa inflaatiota lähiaikoina. Suomen pankki ennustaa kuluvan vuoden talouskasvuksi 0,7 prosenttia. Talousarviovuodelle 2027 kasvu ennuste on 1,2 prosenttia sekä saman suuruinen myös vuonna 2028. Kasvu tukee viennin ja investointien kasvu sekä yksityisen kulutuksen lisääntyminen. Tätä kasvua tukee ansioiden nousu ja työllisyyden kohentyminen.

3.1.1. Toiminnan ja talouden riskit taloussuunnitelmakaudella 2027-2029

Kunnan merkittävimmät taloudelliset riskit liittyvät verotulojen ja valtionosuuksien kehitykseen eli osuuteen josta kertyy pääasiallisesti kunnan tulot. Yleisen taloustilanteen heikentyminen, työllisyyskehityksen epävarmuus sekä mahdollist valtion rahoitusjärjestelmän muutokset voivat heikentää tätä tulopohjaa taloussuunnitelmakaudella 2027-2029. Toimintakulupuolella ko. ajanjaksolla kustannusten nousu kasvattaa kulupohjaa. Suurimpina kuluerinä vaikuttavat palkka- ja energiakulut.

Väestökehityksen riskit ovat myös merkittävä talouteenkin vaikuttava tekijä. Väestö vähenee tai ikärakenne muuttuu ennakoitua nopeammin. Lasten ja työikäisen väestön määrän väheneminen heijastuu verotulo- ja valtionosuuskertymään kunnassa alentavasti.

Toiminnallisia riskejä aiheuttavat henkilöstön saatavuus ja riittävyys. Joillakin aloilla osaavan henkilöstön rekrytointi on haastavaa ja vaikuttaa palvelujen saatavuuteen, laatuun ja kustannustehokkaseen järjestämiseen. Olemassa olevan henkilöstön ikääntyminen sekä sairauspoissaolojen kasvu lisäävät sijais- ja työvoimakustannuksia.

3.2. Askolan kunnan talous

Palvelualueilla pitää talousarviota valmistellessa tarkastella hyvin tarkasti toimintatuottojen ja -kulujen kertymiä sekä niiden perusteita.

Tilinpäätös 2025

Askolan kunnan tilinpäätös vuodelta 2025 osoitti ylijäämää 0,2 miljoonaa euroa. Tilinpäätös sisältää vuonna 2025 tehdyn Palvelukeskus Mäntyrinne-kiinteistöstä arvonalennuksen määrältään 0,8 milj. euroa.

Talousarviovuosi 2026

Kuluvan vuoden alkuperäinen talousarvio on noin 32 000 euroa ylijäämäinen. Vuoden aikana on tehty talousarviomuutoksia yhteensä 3 865 euron vaikutuksella. Muutetussa talousarviossa tilikauden tulokseksi muodostui 35 803 euroa.

Kuluvan vuoden talousarviossa on mukana TuTaTa-toimenpiteitä, joiden talousvaikutukset ovat alkaneet jo tilinpäätösvuonna 2025. Talousarvio on tiukka kuluvan vuoden toiminnan kattamista varten ja vaatii koko ajan toiminnan arvioimista ja kehittämistä.

Talousarviovuosi 2027

Vuoden 2027 talousarviossa palvelualueiden yhteenlaskettu toimintakate on 14,4 miljoonaa euroa. Vertailuna vuoden 2026 muutetussa talousarviossa toimintakate on 14,6 M € sekä tilinpäätöksessä 2025 13,9 milj. euroa. Toimintakate muodostuu yhteenlaskettuna toimintatuotot 4,0 M€ (4,3 M€ vuonna 2025) ja toimintakulut 18,4 M€ (18,2 M€ vuonna 2025). **Toimintakulujen kasvua on hillittävä huomattavasti vuoden 2027 aikana erilaisin toiminnallisin ratkaisuin. Sekä samaan aikaan tarkasteltava toimintatuottojen kertymäperusteita.** Raamissa on huomioitu vuosina 2025 ja 2026 aikana tehtyjen toiminnallisten muutoksien talousvaikutukset.

Verotuloennuste perustuu Kuntaliiton verokehikkoennusteeseen 06/2026. Verotuloennuste on noin 13,0 miljoonaa euroa, joka on 0,3 miljoonaa euroa suurempi kuin kuluvan vuoden ennuste. Verotuloennuste ei sisällä veronkorotusehdotuksia. Kuntaliiton verokehikkoennuste julkaistaan elo-syyskuussa, jolloin tieto tarkentunee.

Valtionosuuksien arvio on 3,2 miljoonaa euroa, joka on kuluvan vuoden kanssa samalla tasolla. Valtionosuuden arviointiin luo epävarmuuden opetuspuolen oppilasmäärien sekä valtion rahoitusperiaatteisiin mahdollisesti kohdituvat muutokset.

Poistojen ennusteena käytetty 1,7 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulostavoite on 60 000 euroa vuodelle 2027.

Suunnitelmavuodet 2028-2029

Suunnitelmavuodet 2028-2029 tavoitteena on talouden tasapaino käyttötalouden puolella sekä matala investointitaso, joka tarkoittaa maksimissaan miljoona euron investointeja vuosittain.

TuTaTa-ohjelman vaikutukset huomioidaan suunnitelmavuosilla.

Vuosi 2030

TuTaTa-ohjelma kattaa myös vuoden 2030. Alustavan laskelman tilikauden tulosenuste on hiukan ylijäämäinen. Taloutta tarkastellaan vuosittain aktiivisesti ja ennustetaan tulevia vuosia toiminnan muuttuessa.

3.3. Asukasmäärä

Tilinpäätös 2025 asukasmäärä oli 4686, tilinpäätös 2024 se oli 4 651 ja vuonna 2023 vastaavasti 4 700 asukasta. Elokuun ensimmäisellä viikolla 2026 oli asukasmäärä 4 662.

Talousarviovuonna ja taloussuunnitelmavuosille asukaslukuna on käytetty 4 700 asukasta.

Toiminnan ja talouden näkökulmasta asukasluvun laskun pysäyttäminen, tai jopa pieni kasvu, loisi vakaamman pohjan suunnitteluun ja tarpeiden kartoitusta varten. Asukasluvun alentuminen vuosittain haastaa toiminnan suunnittelun ja mukauttamisen sekä luo epävarman tulorahoituspohjan verotulokertymäarvioihin sekä valtionosuuteen.

3.4. Käyttötalousosa

Alla olevassa taulukossa on esitetty palvelualueittain talousarvion laadinnan perustaksi esitetty määrärahat (= sitova toimintakate). Palvelualueiden tulee omissa talousarvioesityksissään kohdentaa määrärahat vastuualueille ja määritellä toiminnan tavoitteet. Toiminnan tavoitteet määritellään niin että niillä on selkeät toimenpiteet ja mittarit, joilla voidaan osoittaa, miten tavoite on toteutunut.

Palvelualueiden pitää myös suunnitella suunnitelmavuodet 2027-2028 tehtäväaluetasolla. Talousarviokirjassa pitää nostaa esille jo tiedustetut toiminnan muutokset ja näiden talouden vaikutus tulee kuvata.

Talousarvio 2026 suunnitteluohjeessa on esitetty myös taloussuunnitelmat vuodelle 2029-2030. Tulevaisuuden talouden tasapainottamisohjelman (TuTaTa) vaikutukset on pyritty ottamaan huomioon raamin valmistelussa mahdollisimman kattavasti.

Palvelualue / tehtäväalue	Toimielin	Tp 2024	Tp 2025	Muu- tettu ta 2026	Talous- arvio- raami 2027	Ts 2028	Ts 2029	Ts 2030	Ts 2031
		1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €				
Toimintakate									
Osaaminen ja elämänlaatu	Osaaminen ja elämänlaatu – lautakunta	9 223	9 222	9 459	9 250	9 350	9 400	9 400	9 400
- Osaaminen		8 365	8 393	8 582	8 390				
- Elämänlaatu		857	829	878	860				
Elinympäristö	Elin- ympäristö- lautakunta	2 562	2 335	2 495	2 400	2 350	2 400	2 400	2 400
- Hallinto		69	70	66	66				
- Kiinteistöjen ja alueiden palvelut		2 290	2 116	2 273	2 124				
- Vesi- ja viemärlaitos		38	-33	-81	-20				
-Ympäristö- terveyden- huolto		84	93	106	110				
-Rakennus- ja ympäristö- jaosto		80	89	131	120				
Demokratia ja toimivuus	Kunnan- hallitus	1 875	2 242	2 590	2 600	2 650	2 750	2 750	2 750
- Demokratia		410	363	437	440				
- Toimivuus		1 684	1 879	2 153	2 160				
Tarkastus- toimi	Tarkastus- lautakunta	38	47	60	60	60	60	60	60
Vaalit	Keskusvaali- lautakunta	7	10	0	10	10	10	10	10
		13 690	13 855	14 604	14 320	14 420	14 620	14 620	14 620

Raamissa vuodelle 2027 on huomioitu seuraavat talouden tasapainottamistoimenpiteet (verrattuna talousarvioon 2025). Listassa ei on niitä toimenpiteitä, joita on toteutettu jo vuonna 2025 ja 2026 ja joilla on taloudelliset heijastusvaikutukset myös talousarviovuodelle. TuTaTa-ohjausryhmän antaa kunnanhallitukselle 12.8. kokoukseen oman esityksensä talouden tasapainottamistoimenpiteistä.

Pääasiassa raamissa on huomioitu kaikilla palvelualueilla henkilöstökulujen kasvu (TES), 2,8 %.

3.5. Sisäinen liiketoiminta (=sisäiset erät)

Sisäinen liiketoiminta budjetoidaan keskitetysti talousarvion laadinnan yhteydessä talouspalveluissa. Perusteet sisäiselle laskutukselle muodostuu kustannuspaikkatasoilta ulkoista ja sisäistä toiminnasta.

Tilahallinta

Tilahallinta –vastuualueelle laaditaan nettobudjetti tuloslaskelman muotoon. Sisäiset vuokrat lasketaan tilojen käyttäjien neliömäärien mukaan. Tilojen käyttäjät ja tilojen jakaantuminen pyritään vuosittain tarkistamaan.

Tilahallinnan sisäisten vuokrien määrittämistä valmistellaan tilahallintaohjelman käyttöönottoa, josta saataisiin sisäinen pääomavuokra ja ylläpitovuokra kiinteistöittäin.

Ruoka ja siisteys

Ruoka- ja siisteys –vastuualueelle laaditaan nettobudjetti tuloslaskelman muotoon ja tulostavoite on tehdä tilikaudella vähintään nollatulos. Ruoka- ja siisteys –vastuualueen kustannukset siirtyvät sisäisenä menoina eri

palvelualueille suoritteiden arvioiden mukaan. Näistä sisäisistä menoista syntyvät tulot ruoka- ja siisteys – vastualueelle muodostavat sisäisen tulon.

3.6. Tuloslaskelmaosa

Käyttötalousosan määrärahaaramin perusteella koko kunnan talousarvioraami muodostuu vuodelle 2026 siten, että toimintakate eli rahoitettavat nettomenot ovat noin 14,8 miljoonaa euroa.

Kuntien verotuloennuste, jonka Kuntaliitto, valtiovarainministeriö ja Verohallinto laativat, kuvaa koko maan kuntien verotulojen kehitystä. Kunnallisveron osalta verotuloennustekehikko perustuu Verohallinnon julkaisemaan verotilastoon. Askolan kunnan verotuloennuste vuodelle 2027 on noin 13 miljoonaa euroa. Verotuloennuste kehykseen vuodelle 2027 on määriteltä varovaisuuden periaatetta noudattaen. Verotuloennuste perustuu Kuntaliiton verokehikkoon 06/2026. Verotuloennusteessa ei ole mahdollista korotusta kunnallisveroon vaikuttavaan tuloveroprosenttiin arvioitu. Ennusteessa on käytetty 9,2 tuloveroprosenttia vuosina 2027-2030. Verotuloennusteessa on 0,7 prosentin vähennys asukasluvussa vuosina 2025-2028.

Askola				18.6.2026	S	€1 000
0						
Yhteenveto						
TILIVUOSI	2024	2025	2026**	2027**	2028**	2029**
Verolaji						
Kunnallisvero	9 807	10 204	10 474	10 666	11 005	11 315
Muutos %	4,1	4,0	2,6	1,8	3,2	2,8
Yhteisövero	798	742	927	1 004	1 061	1 100
Muutos %	-30,8	-7,0	24,9	8,3	5,7	3,7
Kiinteistövero	1 336	1 339	1 278	1 304	1 304	1 304
Muutos %	3,9	0,2	-4,5	2,1	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	11 941	12 285	12 679	12 973	13 370	13 719
Muutos %	0,7	2,9	3,2	2,3	3,1	2,6

Askolan kunnan valtionosuudet ovat vuonna 2027 Kuntaliiton ennakkolaskelman mukaan 3,2 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien arviointiin liittyy epävarmuutta.

Verorahoituksen (verotulo sekä valtionosuus) määriä tarkastellaan syksyn 2026 aikana tarkemmin ennusteiden julkaisujen yhteydessä.

Tuloslaskelmaosa	Tp 2024 1 000 €	Tp 2025 1 000 €	Muutet- tu ta 2026 1 000 €	Talous- arvio- raami 2027 1 000 €	Ts 2028	Ts 2029	Ts 2030	Ts 2031
TOIMINTAKATE	-13 690	-13 856	-15 147	-14 320	-14 420	-14 620	-15 235	-15 285
Verotulot	11 941	12 285	12 850	12 980	13 370	13 600	13 650	13 750
- kunnallisvero	9 807	10 204	10 770	10 670	11 010			
- kiinteistövero	1 336	1 339	1 320	1 310	1 310			
- yhteisövero	798	742	760	1 000	1 050			
Valtionosuudet	3 110	3 302	3 153	3 100	2 900	2 700	2 800	2 660
Rahoitustuotot ja -kulut	-196	825	341	0	-100	-50	-50	-50
VUOSIKATE	1 165	2 557	1 223	1 760	1 750	1 705	1 755	1 705
Poistot ja arvonalentumiset	-1769	-2 402	-1 688	-1 700	-1 600	-1 625	-1 625	-1 625
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-604	155	36	60	150	80	130	80

Raamissa vuodelle 2027 on huomioitu seuraavat talouden tasapainottamistoimenpiteet (verrattuna talousarvioon 2025), joita toteutettu jo kuluvan vuoden 2025 aikana ja heijastuvat vaikutuksineen tuleville vuosille:

- Verotulot:
 - o hyvä työllisyystilanne, tes-korotusvaikutukset, vähäinen työttömyys – vaikutukset positiivinen tulokertymä verotuksen pohjaksi, määrää ei pysty arvioimaan
 - o asukaslukuvähennys -0,5 prosenttia vuosittain arvioitu
 - o veroperustemuutoksia ei ole esitetty
- Valtionosuudet:
 - o Kuntaliiton arviolaskennan mukaan vuosi 2026, (valtionosuusuudistus vuodesta 2027 luo epävarmuuden)
 - o peruspalvelujen valtionosuus alenee oppilasmäärän mukaan, noin 7 500 euroa / oppilas (valtionosuuslaskennan keskimääräinen oppilashinta)
- Rahoituserät:
 - o osinkotuloja, rahastotuloja – arvio 350 000 euroa
 - o sijoitusten myyntivoittoja – arvio 100 000 euroa
- Poistot:
 - o SoTePe-yhtiöön siirrettyjen kiinteistöjen poistot – vaikutus noin -150 000 - 200 000 euroa

3.7. Investointiosa

Askolan kunnan talousarviokehityksessä kestävän talouden näkökulmasta investointitaso ei ylittäisi poistoja ja vuosikate riittäisi kattamaan investoinnit. Investointitarve on kuitenkin suurempi todellisuudessa ja toteutumattomat investoinnit voivat kasvattaa korjausvelan määrää tuleville vuosille.

Investointihankkeen raja on 20 000 euroa (alv 0 %). Investointiosan hankkeet valmistellaan pääosin elinympäristö-palvelualueen palvelualuejohtajan johdolla. Palvelualueet esittävät omat investointitarpeensa osana lautakunnan talousarvioesitystä. Investointitalousarvioehdotus tulee elinympäristö-lautakunnan käsittelyn kautta, **määräaika investointisuunnitelmalle on 8.10.2026.**

Valtuusto päättää investointitasosta sitovuustason mukaan talousarvion investointiosassa.

3.8. Rahoitusosa

Yleinen kuntatalouden vähimmäistavoite on, että vuosikate kattaa poistot. Vuosikatteen ylittäessä investointien kokonaismäärän, lainakanta vähenee. Mikäli käyttötalouden puolelta muodostuva vuosikate eri riitä kattamaan investointien kokonaismäärä, lainakanta kasvaa.

Rahoitusosan vaikuttavat suurimpina erinä toiminnan ja investointien nettorahavirta. Jos vuosikate kasvaa ja investointien määrä vähenee, rahoitustoiminnan rahan tarve pienenee samassa suhteessa.

Investointien noin 1 miljoonan euron vuosittainen toteuttamissuunnitelma on haastava. Vuosikatteen painuessa vuosittain noin 1-1,5 miljoonan tuntumaan, se riittäisi juuri ja juuri kattamaan investoinnit. Vieraan pääoman lainanlyhennyksiä on osittain hoidettava uudella pitkäaikaisella lainalla.

Tilinpäätöksen 2025 mukaan kunnan lainakanta on 24,9 miljoonaa euroa ja asukasta kohti 5 304 euroa. Talousarviovuoden lainakanta-arvio on 24,0 miljoonaa euroa. Väestöennuste on 4 700 henkilöä. Asukaskohtainen lainakanta 5 108 euroa/asukas.

Rahoitusosa	Tp 2024 1 000 €	Tp 2025 1 000 €	Muutet- tu ta 2026 1 000 €	Talous- arvio- raami 2027 1 000 €	Ts 2028	Ts 2029	Ts 2030	Ts 2031
TOIMINTA JA INVESTOINNIT								
Toiminnan rahavirta (=vuosikate)	1 165	2 557	1 723	1 760	1 750	1 755	1 755	1 705
Tulorah. korjauserät	-17	-81	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Investointien rahavirta	-4 708	-4 893	-1 352	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Käyttöomaisuuden myyntitulot	23	83	50	50	50	50	50	50
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 537	-3 703	371	760	750	705	755	705
RAHOITUSTOIMINTA								
Lainakannan muutokset	4 168	1 860	-400	-450	-650	-650	-650	-650
Muut maksuvalmiuden muutokset	127	-310	0	0	0	0	0	0
Rahoitustoiminnan rahavirta	4 294	1 550	-400	-450	-650	-650	-650	-650
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	757	-783	-29	310	100	55	105	55
Lainakanta, 1 000 euroa	22 995	24 855	24 455	24 005	23 355	22 705	22 055	21 405
Asukasluku, hlöä	4 651	4 686	4 700	4 700	4 700	4 700	4 700	4 700
Lainat, euroa / asukas	4 944	5 304	5 203	5 108	4 969	4 831	4 693	4 554
Taseen yli-/alijäämä	6 894	7 049	7 081	7 141	7 291	7 371	7 501	7 581

Raamissa vuodelle 2026 on huomioitu seuraavat talouden tasapainottamistoimenpiteet (verrattuna talousarvioon 2025), joita toteutettu jo kuluvan vuoden 2025 aikana ja heijastuvat vaikutuksineen tuleville vuosille:

- Investoinnit:
 - o investointitaso 1 miljoona euroa maksimissaan vuosittain
- Lainakannan muutokset:
 - o lainojen lyhennykset suunnitelmien mukaan – vaikutus vuosille 2027-2031 yhteensä 2,6 miljoonaa euroa lainakantaa vähentäen, vuosittain tarkasteltuna lyhennys on keskimäärin 0,5 milj. euroa

4. Henkilöstö

4.1. Henkilöstösuunnittelu

Palvelualueiden on mitoitettava henkilöstömenonsa ja –resurssinsa vuoden 2026 talousarvioraamiin. Talousarvion valmistelussa tulee huomioida suunnitellut henkilöstön siirrot ja muut suunnitellut henkilöstöresurssimuutokset. Palvelualueiden tulee arvioida henkilöstömäärän ja palkkakustannusten kehitystä sekä suunnitella toimenpiteet, joilla talousarvioraami voidaan saavuttaa.

Vapautuvien vakanssien tehtävät tulee ensisijaisesti pyrkiä järjestämään toiminnallisilla muutoksilla ilman rekrytointia. Käyttämättä jääneet vakanssit tulee lakkauttaa. Jokaisen rekrytointiprosessia ennen pitää täyttää täyttölupahakemus, jonka perusteella prosessi saadaan etenemään valitulla tavalla.

Henkilöstösuunnittelussa tulee ottaa huomioon mahdolliset taloussuunnitelmakaudelle ennakoidut palvelujen kysynnän muutokset. Henkilöstösuunnittelun tavoitteena tulee olla palvelutuotannon tuottavuuden parantaminen. Palkkabudjetointi tehdään henkilötasolla. Palkkamäärärahoissa huomioidaan toiminnan muutokset nykyisiin palkkakustannuksiin sekä niihin tulevat virka- ja työehtosopimusten mukaiset korotukset.

Palvelualueiden on luetteloitava henkilöstömuutokset (lisäykset, vähennykset, siirrot) talousarvion yhteydessä selkeästi. Tärkeää on perustellut esitykset. Henkilöstömuutokset kirjoitetaan myös lautakunnittain talousarvioon.

4.2. Koulutussuunnittelu

Henkilöstön kouluttautumiseen pitää myös kiinnittää huomioita. Tavoitteena on, että jokainen työntekijä osallistuisi vuoden aikana koulutuksiin vähintään kolmen työpäivän verran. Palvelualueiden pitää huolehtia siitä, että jokainen työntekijä tulee huomioiduksi osaamisen kehittämisen tarpeita tarkasteltaessa.

Koulutukset pitää olla suunniteltuja ja kirjattuna koulutussuunnitelmaan. Henkilöstöpalvelut-vastuualue hakee vuosittain Työllisyysrahastosta edellisen vuoden koulutusten toteuman perusteella koulutuskorvausta.

Koulutussuunnitelman laadinta on osa talousarvioprosessia.

4.3. Henkilöstökulut

4.3.1. Palkat

Kunta-alan palkkaratkaisu vaikuttaa kunnan talouteen merkittävästi, sillä palkankorotukset vuodelle 2027 ovat yhteensä 2,8 prosenttia. Palkankorotukset huomioidaan talousarviossa 1.4.2027 alkaen 2,8 prosentin korotuksella.

- Palkkaratkaisu noudattaa yleistä linjaa:
 - 2,5 %-yksikköä vuonna 2025
 - 2,47 %-yksikköä vuonna 2026
 - 2,4 %-yksikköä vuonna 2027.
- Sopimuskorotusten päälle palkkojen kehittämisohjelma:
 - 0,4 prosenttiyksikköä vuonna 2026,
 - 0,4 prosenttiyksikköä vuonna 2027 ja
 - 1 prosenttiyksikköä vuonna 2028.
- Kunta-alan työvoimakustannukset
 - +2,78 % (noin 320 milj. €) vuonna 2025
 - +3,18 % (noin 377 milj. €) vuonna 2026
 - +3,85 % (noin 470 milj. €) vuonna 2027

Palkkabudjetointi tehdään henkilötasolla excelissä, josta tiedot siirretään Accuna-budjettipohjille kustannuspaikoittain. Palkkabudjetointi valmistellaan talouspalveluiden kanssa yhteistyössä ja henkilöstökulut syötetään keskitetysti talouspalveluista talousarviopohjiin.

4.3.2. Lomarahat

Lomarahat budjetoidaan virka- ja työehtosopimusten mukaan henkilöittäin. Budjetoinnissa huomioidaan lomarahaprosentti, jonka perusteella lomarahavaraus otetaan mukaan.

4.3.3. Henkilöstösivukulut

Henkilöstösivukulut budjetoidaan palkka- ja lomarahojen perusteella.

Palkkojen sivukuluprosentteja on käytetty seuraavia prosentteja (suluissa ed. vuoden tiedot):

- KuEl- ja VaEl-palkkaperusteinen eläkemaksu	17,25 % (17,10 %)
- KuEl-tasausmaksu	jaetaan palkkasumman suhteessa, arvio noin 3 % (3,30 %)
- kansaneläke- ja sv-maksu	1,90 % (1,91 %)
- työttömyysvakuutusmaksu	1,50 % (1,23 %)
- tapaturmavakuutusmaksu	0,80 % (0,70 %)
- ryhmähenkivakuutusmaksu	0,20 % (0,10 %)

5. Hyvinvointisuunnitelma

5.1. Poikkihallinnollinen velvoite hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

Kuntalain mukaan kunnan keskeisimpinä tehtävinä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja hyvinvoinnin edistämisen tulee näkyä myös kuntastrategiassa. Vuonna 2023 voimaan tulleen lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta 6 § mukaan on kunnan edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisäätöihin tehtäviin.

Kunnan on strategiassa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämislle tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätösten arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri palvelualueiden on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja edistämisen vastuutaho.

Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on hyvinvointialueiden toiminnan aloittamisen jälkeen yksi kunnan merkittävimmistä poikkihallinnollista strategisista tehtävistä. Kunta ei enää vastaa ns. korjaavasta palveluista.

5.2. Hyvinvointisuunnitelman sisällyttäminen osaksi talousarviota - hyvinvointikertomus

Kunnan laaja hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja sitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointikertomus sisältää kuvauksen kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin nykytilasta, miten eri väestöryhmät voivat ja mitä toimia kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on tehty edellisen valtuustokauden aikana. Suunnitelmaosio nostaa kertomuksesta esiin kehityskohteet ja painopisteet, joihin tulevan valtuustokauden aikana tulee keskittyä.

Hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on tukea kunnan päätöksentekoa, auttaa toiminnan priorisoinnissa ja varmistaa toiminnan resurssit. Siksi on tärkeää, että hyvinvointikertomus kulkee osana talousarvio – ja

taloudenseurantaprosesseja yhteen sovittaen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategisten linjausten vaikuttavuutta ja seuranta.

6. Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt

6.1. Lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja periaatteet

Kunnan ja kuntayhtymän taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain (410/2015) 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä JHS (Julkisen hallinnon suositukset) -suositus 199 kunnan talousarviosta ja taloussuunnitelmasta.

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin palvelualue omalla tehtäväalueellaan. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kirjanpito tulee järjestää siten, että sen avulla voidaan seurata talousarvion toteutumista tilinpäätöksessä laadittavassa talousarvion toteutumisvertailussa (KuntaL 113 §). Toisaalta talousarviossa noudatetaan kirjanpidon suoriteperustetta määrärahan ja tuloarvion ottamisessa talousarvioon. Kirjanpitokäytäntö ohjaa näin menon ja tulon merkitsemistä talousarviossa ja sen toteutumisvertailussa. Talousarviossa käytetään käsitteitä meno tai tulo kaikista taloustapahtumista.

Talousarviossa menoa käytetään yleiskäsitteenä tarkoittaen talousarviovuodelle jaksotettujen toimintamenojen lisäksi myös muuta rahankäyttöä muun muassa investointimenoa, lainanlyhennystä, antolainausta sekä peruspääoman lisäystä. Talousarviovuodelle jaksotettuja tuloja ovat esimerkiksi verotulot, valtionosuudet, maksu-, myynti- ja muut toimintatulot, korkotulot ja muut rahoitustulot sekä lainanotto.

Kuntastrategiasta johdetut talousarviotavoitteet on asetettava niin, että tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin, jotka ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten parantamaan toimintojen tuloksellisuutta. Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Toiminnan tavoite on talousarviossa valtuuston tehtäväkohtaisesti asettama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää tai laatua tai toiminnan kehittämistä ohjaava tavoite. Kunnanvaltuusto päättää talousarvion käsittelyn yhteydessä, mitkä tavoitteista ovat sitovia. Muut tunnusluvut esitetään perusteluina. Talousarvion toteutumista seurattaessa seurataan myös näiden mittareiden kuvaamien toimintojen toteutumista.

6.1.1. Resurssien jako tehtäville

Tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin. Tämä tarkoittaa, että talousarvioissa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toisaalta tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä on tarkoitus saada aikaan.

Määräraha on valtuuston toimielimelle antama, euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus tulojen kerryttämiseen/varojen käyttämiseen määrättyjen tavoitteiden toteutumiseksi. Määräraha on sidottu kunnan palvelutavoitteisiin. Tavoiteasettelun ja budjetoinnin yhdistäminen on vaativa tehtävä. Erityisesti asiakaslähtöisten tavoitteiden budjetoinnissa tavoitteiden asettaminen ja budjetointi on haastavaa.

6.1.2. Tasapainoperiaate

Kuntalaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan tulorahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä. Suunnittelun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistia suhteessa käytettäviin varoin. Taloussuunnitelmassa on esitettävä yksilöidyt toimenpiteet edellisiltä tilikausilta kertyneen tai kuluvalta tilikaudelta kertyvän alijäämän kattamiseksi. Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista vuositason ei edellytetä. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa neljän vuoden kuluessa tilipäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajankohtana katetaan.

6.1.3. Brutto- ja nettoperiaate

Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoihin ja tuloarvioina. Bruttoperiaatetta käytetään pääsääntöisesti silloin, kun tehtävä rahoitetaan verorahoituksella.

Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määrätään tulojen ja menojen erotuksena. Askolan kunnassa on talousarvio on nettositova.

6.1.4. Suorite- ja realisointiperiaate

Menojen suoriteperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja –suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannontekijöistä aiheutuvat tulot ja sellaiset menot, joiden suorittamiseen kunta sitoutuu varainhoitovuoden aikana.

Tulojen realisointiperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja –suunnitelmaan otetaan suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat ja muut kunnalle kuuluvat tulot.

6.1.5. Täydellisyysperiaate

Täydellisyysperiaate tarkoittaa, että kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet otetaan talousarvioon kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja ja tuloja ei voi jättää pois talousarviosta. Täydellisyysperiaatteen mukaan kunnan eri tehtävien sisäiset ostot ja menot otetaan myös talousarvioon mukaan, vaikka sisäiseen kaupankäyntiin ei liity rahan käyttöä.

6.1.6. Raamibudjetointiperiaate

Valtuustolla on laaja valta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Pääsääntöisesti määräraha asetetaan tehtäväkohtaisesti niin, että toiminnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseen varatut varat ovat yhdistettävissä talousarviossa. Talousarvion raamiajattelussa voidaan esimerkiksi palvelualueelle osoittaa kokonaismääräraha useiden eri tehtävien hoitamista varten.

6.1.7. Kunnan hallintosääntö

Hallintosäännön mukaan kunnanvaltuusto hyväksyy talousarviossa palvelu- ja tehtäväalueille sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä euromääräiset sitovuudet (=sitova ulkoinen toimintakate).

Talousarviossa valtuusto hyväksyy myös kuntakonsernin tytäryhteisöille tulostavoitteet.

Kunnanhallitus hyväksyy vuosittain talousarvion suunnitteluohjeen. Suunnitteluohje sisältää myös suunnittelukehyksen. Palvelualueet laativat talousarvioehdotuksensa kunnanhallituksen hyväksymän aikataulun ja organisaatorakenteen mukaan.

Voimassa oleva hallintosääntö on hyväksytty kunnanvaltuustossa 19.5.2025 ja se löytyy kunnan kotisivuilta. Hallintosääntö tuli voimaan 8.9.2025-

6.1.8. Kunnan strategia

Kunnan strategiassa tavoitteeksi on määritelty kuntalaisten hyvinvoinnin ja elinvoiman vahvistaminen eri elämän vaiheissa. Kuntastrategia vuosille 2022-2025 on päivitetty vuoden 2024 lopulla. Kunnanvaltuusto hyväksyi kuntastrategian 12.8.2024.

Kunnanvaltuusto 17.11.2025 § 66 päätti pitää kuntastrategian voimassa toistaiseksi. Päätöksessä on myös päätetty että strategia tarkistetaan kerran valtuustokauden 2025-2029 aikana.

Askolan kuntastrategia vuosille 2022-.

Toimien toteutumiseen pyritään seuraavien arvojen kautta:

- kestävyys
- osallisuus
- joustavuus
- turvallisuus
- positiivisuus
- rohkeus

Talouden kestävyyttä arvioidaan ja ohjataan konsernitasolla kriisikuntakriteerien avulla. Sekä konserniyhtiöidenkin toimintaa ohjaa hyväksytty kuntastrategia.

6.1.9. Osallistuva budjetointi

Jokainen kuntalainen voi osallistua asioiden valmisteluun ja päätökseen

- tekemällä kuntalaisaloitteen tärkeäksi kokemastaan asiasta
- antamalla palautetta kunnan palveluista ja kertoa kehitysideoista
- seuraamalla valtuuston kokousten suoria lähetyksiä kunnan kotisivuilla jaettavan linkin kautta

Vuoden aikana järjestetään kuntailta-tyyppinen tilaisuus, jossa kunnan toimintoja esitellään ja avataan mm. investointien toteuttamissuunnitelmia. Näin kuntalaiset pääsevät ottamaan kantaa meneillä oleviin toimintoihin sekä antaa palautetta/ideoita toimintojen kehittämiseen.

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sen toteuttamiseen ei ole yhtä ainoaa oikeaa menetelmää, vaan sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Osallistavan budjetoinnin toimintatapa on vuosina 2024 ja 2025 aktiivisuusrahahanke. Vuonna 2026 osallistettiin eri kohderyhmiä eri tilaisuuksissa listaten eri toimenpiteitä kunnan alueella, joilla on näkyvä vaikutus viihtyvyyteen sekä myös turvallisuuteen. Ehdotuksia tuli reilu kymmenen ja niistä kunnan johtoryhmä valitsi muutaman ehdotuksen ja järjestettiin kuntalaisäänestys. Äänestyksen voitti penkit Askolan kirkonkylän torille. Toteutus on meneillään kuluvan vuoden aikana.

Vuoden 2027 osalta selvitetään lisää erilaisia toimintatapoja toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja osallistavasti tämä toiminta.

7. Kuntakonserni

Kuntakonsernin kuuluvat tytäryhteisöt toimittavat toiminnan tavoitteet strategian mukaisesti, kuvaavat toimenpiteet sekä mittarit tavoitteiden toteutumisen mittaamista varten. Lisäksi toimitetaan taloustiedot tuloslaskelmamuodossa. Konserniyhtiöt toimittavat myös riskienhallinta-analyysit. Viimeistään 15.10.2025 mennessä konserniyhtiöt toimittavat. Tarvittavat raportointipohjat toimitetaan konserniyhtiöille elo-syyskuun aikana.

8. Yhteystiedot ja lisätietoja

Talouspalvelut:

Kaija-Leena Tuomisto, talouspäällikkö, puh 040 836 2153, kaija-leena.tuomisto@askola.fi

Henkilöstöpalvelut (mm. koulutussuunnitelma)

Petriina Wäre, hallintojohtaja, puh. 040 7109 100, petriina.ware@askola.fi

Hyvinvointikertomus:

Hyvinvointikoordinaattori Johanna Viuhko, puh. 040 7109 122, johanna.viuhko@askola.fi

JAKELU

Kunnanjohtaja Annu Räsänen
Petriina Wäre
Esko Halmesmäki
Janne Mäkinen

Johanna Viuhko
Askolan Puhti Oy / Leena Kaven
Kirnujen Asunnot Oy / Antti Leivonen
Veikko Pohjanpellon säätiö sr / Kari Jahnsson